

Webartikel om Notater

At lære noget kræver en aktiv indsats. At tage notater er en sådan aktiv indsats, der giver den enkelte mulighed for at bearbejde information og indtryk og tænke videre over pointer ved hjælp af egen forforståelse og viden. For ordblinde elever er det at tage notater i undervisningen forbundet med store vanskeligheder. Når man gør det er flere processer i gang – at lytte, at forstå, at formulere, og skrive ned. For mange ordblinde er der en ekstra proces her, fordi de også ofte vil bruge energi på at få stavet rigtigt. Der hvor undervisnings-notater skal understøtte læringen ved at bearbejde nye faglige begreber, præsentationer af nye emner og nyt stof bliver ordblinde elever meget ofte hæftet af eller overladt til at vælge enten at lytte eller at tage notater. Det fortæller eleverne flere steder i videoerne fra ordblindeprojektet Treslået Tovværk. I dag er der dog mange teknologier at gribe til, som gør det muligt at fastholde den viden, der bliver undervist i. Det kan være Læse-Skrive-teknologier, mobil telefoner, særlige apps, særlige teknikker eller særlige didaktiske greb. Nogle af dem bliver præsenteret i videoen her, forhåbentlig til inspiration og refleksion.

Noter tager også tid

Et stadigt tema for ordblinde elever er tid. Tid spiller en afgørende rolle, netop fordi der både skal læses, lyttes, forstås, formuleres og skrives. Disse processer er det ikke er muligt for ordblinde elever at nå igennem på samme flydende og overlappende facon som ikke ordblinde.

Videoen demonstrer underviseren, der skaber tid – om nok så kort – til at eleverne kan få taget noter. Hun standser op i sin talestrøm og modellerer elevernes note-skrivning ved at ”skrive for” på tavlen. Ved at læse op imens understøtter hun yderligere eleverne.

Fælles om noterne

Denne klasse arbejder aktivt og åbent med en ”sekretær” funktion – dvs en af eleverne skriver klassens fælles noter, som dernæst bliver delt. De kan så supplere elevernes individuelle noter eller blive delt med de elever, der ikke er til stede i denne lektion. Ved at lade funktionen om ”Sekretær” gå på omgang mellem eleverne bliver note-tagning et aktivt i undervisningen. Elevinvolvering kan altså også have denne form – at tage noter. Underviserens opmærksomhed på, hvad eleverne får med sig på skrift bliver aktiveret i det underviseren kan anvende de fælles noter til at tjekke, om hendes hensigt med lektionen er nået og kan aflæses i noterne.

Klassens sekretær kan skrive noterne ned på pc'en tilkoblet whiteboardet – så kan alle følge med og eventuelt skrive med direkte.

Eleverne fra HHX klassen fortæller om fordele og ulemper ved at dele noter kan være. Her tænker de også på underviserens deling af ”noter”, dvs materiale til forberedelse af undervisningen. Det ligger i forlængelse af opfordringen fra flere andre steder (se kilder), at den bedste note reelt er at være forberedt. Så er den kognitive energi fokuseret og opmærksomheden rettet mod det faglige stof, der er på dagsordenen i den konkrete lektion. Der skal ikke bruges dyrebar tid på først at finde ud af, hvad handler det om og forhandlinger med sig selv om man skal tage noter eller ej – for måske er man allerede i gang ved at have highlightet, kommenteret el.lign. i det tilsendte materiale.

Eleverne i videoen foreslår, at underviseren peger pointer i undervisningen ud på forhånd. Det kan gøres ved det kendte greb at lektionens indhold og væsentlige pointer skrives op på tavlen, når timen starter – og i bedste fald følges af en opsummering af de væsentligste pointer også når lektionen slutter.

Et velfungerende noteapparat

Noter er mange ting – og de har forskelligt formål. Her er det noter i undervisningen, det handler om, og de kan have følgende formål:

- at fastholde viden
- at samle materiale til eventuelle opgaver
- at have stikord med sig så hukommelsen bliver aflastet
- at kunne finde frem til materialet, når man skal bruge det
- at give eleven en oplevelse af allerede at være i gang, når nye opgaver skal skrives, fordi man har noter at tage udgangspunkt i og ikke skal starte på en hel blank skræm.

Det er rigtig vigtigt for elevernes motivation til at arbejde med deres egne noter, at formålet er tydeligt, og at de har en erfaring for at noterne kan findes og bruges efter undervisningen. Her er et program som OneNote en god hjælp, fordi træ-strukturen kan tages i brug uden videre. I OneNote findes rammer, der understøtter overskuelighed, kronologi, fag og emner, som eleven ikke selv skal udvikle først. I denne video demonstreres, hvordan det kan lade sig gøre.

Gode noter kommer ikke af sig selv

Når eleverne starter på gymnasiet, har mange erfaringer med noter. Det kan være tilfældigt, det kan være en oplevelse af at noter er en opgave i sig selv, som ingen betydning har osv. For at komme godt fra start som gymnasieelev og særligt som ordblind gymnasieelev en god ide at få etableret velfungerende noteteknikker fra begyndelsen. Her kan samtalen med underviseren give meget. Det kan fx være at underviseren

- forklarer, hvad hun forventer, at de tager noter til og hvorfor.
- at hun konsekvent modellerer og stilladserer elevernes notetagning.
- giver tid i undervisningen til, at eleverne får skrevet med.
- meget tydeligt gør opmærksom på, hvad der er det væsentligste at få med fra undervisningen.
- lytter til eleverne, hvis de stiller spørgsmål til deres notetagning, fx ved at bede underviseren gentage.
- bruger notetagningen aktivt, fx ved at lytte til, hvad der bliver skrevet ned, ved at lave fælles noter på white boardet el.lign.

Artiklen er skrevet af Sidsel Stenbak, pædagogisk konsulent ved Uddannelsescenter Ringkøbing-Skjern. Praksiseksemplerne og videoen "Notater" blev gennemført og produceret i efteråret 2021 og foråret 2022 som en del af ordblindeprojektet *Treslået Tovværk* på Gymnasiet Skjern.

Litteratur

<https://emu.dk/htx/studieomraadet/laesestrategier-og-notattekning/gode-noter-i-en-time>

<https://studypedia.au.dk/haandter-pensum/noteskrivning/>

<https://video.ku.dk/video/2071177/studieteknik-for-studiestartere-notater>

5. Refleksion/evaluering: Tegn på læring? Hvilke tegn viser, at det virker? **Potentialer og udfordringer** (hvilke udfordringer og hvordan kan de håndteres – fx faglige, didaktiske udfordringer m.m.).

6. Kreditering

7. Bilag

8. Referencer: Litteratur og links til yderligere inspiration (se rettighedspjecen på adressen)

Lad noterne være et aktiv i undervisningen. Fx:

De næste øvelser

Hold eleverne til ilden og hjælp dem videre ved at inddrage noterne aktivt i undervisningen:

- Som afslutning på en time viser læreren på tavlen, hvad der var det centrale i dag og lader eleverne sammenligne med, hvad de selv fik skrevet ned.
- Lad det gå på skift at skrive et referat af timen. Brug referatet, som indledning til næste time.
- Læreren skriver på tavlen, hvilke pointer klassens skal gennemgå i dag. Til slut i timen lader læreren en elev opsummere de enkelte punkter.
- Indled en time med at skrive dagsordenen fra sidste time op på tavlen og lad eleverne opsummere, hvad pointerne var.
- Gennemgå, hvordan læreren selv ville have taget noter til dagens lektie.

3. Evaluering:

Læreren kan huske, at det tager tid at skrive gode noter og give eleverne tid til det i timerne: Skriv opsummeringer af det centrale eller lave lynnotater.

Spørg med jævne mellemrum ind til elevernes notetagning og lyt til, hvor de synes, de har glæder og sorger.

